

'GERRA HEMEN HASTEN DA' DOKUMENTALA

ODOLA DARIO GURE ARMA INDUSTRIARI

Munduko gerrak negozio potoloa dira Euskal Herriko ehun bat enpresarentzat. Bilboko portutik Ekialde Hurbilera, ontzi arabiarrek hara eta hona aritzen dira su-armez beteriko kontainerrak eramaten, hilean behineko maiztasunarekin. Handia da karga bakoitzean garraiatutako lehergailu kopurua: 31 tona, Gernika bonbardatzeko erabili zen beste. Geuk sortu, garraiatu eta saldutakoari erabilera guk ematen ez diogun arren, lan sektore honek kezka sortzen du gizartean. Hortik abiatuta egin dute *Gerra hemen hasten da* dokumentala.

GORKA PEÑAGARIKANO

Suhiltzaile batek uko egin zion arma kargamentu batean parte hartzeari duela bi urte, Bilboko portuan. Bizkaiko Foru Aldundiak esku hartu zuen: espedientea ireki eta hainbat urtez lana galtzeko zorian egon zen, protesta zaratatsuen bidez atzera botatzea lortu zuten arte. Ignacio Robles du izena suhiltzaileak, eta bera da, *Gerra hemen hasten da* dokumentaleko protagonistetako bat. Bizkaiko Ongi Etorri Errefuxiatuak taldearen kolaborazioarekin burutu du proiektua Joseba Sanz zuzendariak; azken honekin izan gara. Alderdi teknikoak berak landu duen arren, edukia guztien artean zehaztu dutela azpimarratu digu.

Robles suhiltzaileaz gain, dokumentalean paraleloki agertzen den beste pertsona bat Faten da, Yemenen bizi den emakumea. Bertako errealitate gordinaren berri ematen digu: egunerokotasunaren parte bilakatu dira leherketa zein tiro hotsak. Kataluniako beste bi emakumeekin batera kudeatzen du *Solidarios sin Fronteras* Gobernuz Kanpoko Erakunde independentea –Yemengo independente bakarra–, asteen zehar unibertsitatean klaseak eman eta asteburutan airelinea batean lan egiteaz gain. “Ahal duen guztia egin du okerren dauden familiei, eta

batik bat emakumeei, laguntzeko”, dio Sanzek.

Roblesek egin zuen desobedientzia ariketa gertaera sinboliko gisa oroitzen du Sanzek, baina argi du pertsona batek bakarrik ezin duela Yemengo gerrarekin amaitu. Katearen maila bat errotik ateratzeak ordea, prozesua gera dezake eta hori da suhiltzaileak egin duena zuzendariaren hitzetan. Euskal ekonomiaren oinarrietako bat da armagintza eta datuak argiak dira. Ehun bat enpresa dira produkzioaren zati bat gutxienez –produktio osoa zenbaitetan– sektore horretara bideratzen dutenak.

Euskal ekonomiaren oinarrietako bat da armagintza, eta datuak argiak dira: ehun bat enpresa bizi dira egun bertatik

Enpresa horiek ez dute inolako arazorik topatzen beraien jarduna aurrera eramateko. Hori gutxi balitz, instituzio publikoek diru-laguntza esanguratsua ematen dizkiete, legeak debekatzen duen arren. Halaxe dio 2007an

onartutako legeak, *Herrialde Pobretuekiko Justizia eta Elkartasunerako Gutuna* izenekoak: “Enpresak lagundu eta sustatzeko politikan, Eusko Jaurlaritza ez da inolaz ere elkarlanean arituko armen ekoizpen, merkaturaketa eta finantzaketan ari diren pertsona fisiko edo juridikoekin”. Dena den, aski jakina da hori ez dela horrela. Jaurlaritzak ezarritako enpresen I+G bultzatzeko programetan parte hartzen dute enpresa hauek, eta onuradun nagusiak dira. Armagintza, antza, teknologia berrien parte da. Halako eta bestelako xehetasunen berri eman zuen Estitxu Eizagirre ARGIAko kazetariak *Etxean uso kanpoan kondor* erreportajearen duela urte eta erdi, Gasteizkoak kolektibo antimilitaristak *Estas guerras son muy nuestras* [Gerra hauek oso gureak dira] liburua kaleratu berrikan.

MISILAK, MOTORRAK ETA KANOIAK

Aspaldidanik egiten dira armak Euskal Herrian. Jakina da 1492an Espainiako Errege Katolikoek Granadako Erreinua konkistatu zutenean Euskal Herrian egindako suzko armak erabili zirela. Lehen Mundu Gerran ere erabili ziren gurean fabrikatutako armak –dagoeneko bazeuden 40 bat enpresa–. Eibar edo

Soraluze izan dira armagintzarekin lotura estuenetakoa izan duten herriak, baina izan dira beste hainbat ere XX. mendean; urte luzez herri askoren diru iturri nagusia izan da sektore hau. Nabarmena da bai herriarentzat zein estatuarentzat zer nolako garrantzia duen eta izan duen armagintzak.

Halaxe dio 2007an onartutako legeak: Enpresak lagundu eta sustatzeko politikan, Eusko Jaurlaritza ez da inolaz ere elkarlanean arituko armen ekoizpen, merkaturaketa eta finantzaketan ari diren pertsona fisiko edo juridikoekin

Gernika da ziur asko aurreko mendean arma gehien ekoiztu zituen Euskal Herriko herria: Astra, Alkatasuna eta Talleres de Guernica enpresak zeuden bertan, eta azken hau zen Espainiako Estatu osoan

arma gehien ekoizten zuena. Gerrako morteroak eta hauen munizioak, nabigaziorako lehergailuak eta mota askotariko granadak fabrikatzen zituzten, besteak beste. Esanguratsua da nori saltzen zizkieten produktuok: Talleres de Guernica eta Alkatasunak Ingalaterrari, Frantziari eta Italiari saltzen zizkien armak, eta Astrak aldiz, Alemaniari, hots, aurrez aipaturiko herrialdeen aurkariari. Azpimarragarria da, zer nolako garrantzia zuen estatuaren ekonomia-arentzat halako enpresek zutik irauteak. Gernikako bombardaketaren ondoren, tropa frankistek herria hartu eta hamar egunera, Francoren aginduz, berriz ere martxan jarri zuten Alkatasuna fabrika, berentzat lan egiteko.

Getxon, Zamudion, Markinan, Gasteizen eta Andoainen besteak beste, kokatzen dira gaur egun armagintzan jarduten duten ehun enpresa horietako batzuk. Sener enpresa da Europako arma ekoizle nagusienetako bat: Getxon dago, eta bereziki misilen nabigaziorako dronekin egiten du lan. Berriki Zamudion dagoen ITP enpresa erosi du, gerratan gehien erabiltzen den *Eurofighter* hegazkinen motorrak egiten dituen, besteak beste.

2004 urtera arte Gasteizen aritu da Ex-

Erreportaje hau ilustratzeko erabilitako argazkiak dokumentaleko fotogramak dira. Orriotan Yemengo eskola bat, Euskal Herriatik bidalitako armen jomuga den herrialdea.

pal enpresa, egun Burgosen kokatzen da. Lehergailu nuklear txikiak produzitzen ditu intentsitate handiko lanaldiekin; as- teko lau aldiko txandatze-sisteman egi- ten dute lan, laneguna hamar ordukoa izanik. Honen zergatia, dokumentalean azaltzen denez, negozio eta diru-iturria handia dutela da.

AGINTARIEN LOTURA ESTUA

Kargu politikoen eta arma enpresen arte- ko lotura ikusteko, Andoainen kokatzen den Sapa enpresa da kasu nabarmenetako- koa. Urteak daramatza Jokin Aperribay Realeko presidenteak bertako buru. Ga-

raian garaiko Gipuzkoako politikariek ere izan dute noizbait enpresan nolabaiteko parte hartzea. Zuzendaritzako kide izan dira Ramon Labayen eta Justo Espín, hu- rrenez hurren Donostiako eta Andoaingo alkate izandakoak. Gipuzkoako Foru Al- dundiko Ingurumen diputatu Jose Ignacio Asensio 2015 arte Sapako zuzendari ko- mertziala izan zen.

Saparen ekoizpenaren %100 produkzio militarra da. Eusko Jaurlaritzak hau babes- tu eta sostengatzea –legearen aurkakoa da– nola den posible galdegin du Joseba Sanz dokumentalaren zuzendariak. Batik bat, kontuan izanda Jaurlaritzak ekono- miaren garapenerako proiektuen diru la- guntzen barnean, Sapari hiru milioi euro baino gehiago eman zizkiola 2007. urtean.

Euskal Herriko Unibertsitateak ere badu kontu honetan esku hartzea. Dokumenta- laren zuzendariak dioenez, ez errektore- tzak ezta hauen etika batzordeak ere ez du *Gerra hemen hasten da* lanean agertu nahi izan. Dokumentala lantzen ari zirela jakin zuten EHUren Ingeniaritza eskolak harre- mana duela armagintzan jarduten duten hainbat enpresarekin, tartean Zamudion kokatzen den ITPrekin. Ikasleek praktikak egitea eska dezakete bertan unibertsita- tearen bitartez.

Inbertitzaile handiak dituzte arma- gintzan aritzen diren enpresek. BBVA banku-erakundea da horietako bat, Es- painiako Estatu osoan gehien inbertit- zen duena: orotara 2.600 milioi euro inguru jartzen ditu. Euskal Herriko eta Espainiako Estatu-ko enpresetan ez ezik, nazioartekoak ere finantzatzeko ditu. Gaur egun, gainera, errefuxiatuen mugimendu masiboak zelatatze-ko erabil- tzen diren droneak fabrikatzen dituen enpresetan inbertitu du BBVAk. “Akzio- dunen batzarrean salatu izan dugu eta jakitun dira bertako denak, baina berdin zaie, irabaziak dira haientzat”, azaldu

zuen *BBVA sin armas* kanpainako kideak, “Euskal Herriak kapitalari planto” jardu- naldien barnean.

BILBON EZ, BAINA ZIUR BESTE NONBAIT BAI

“Borrokak aurrera darrai”, diosku Jo- seba Sanzek: “Dokumentalarekin ari ginenean 14 hilabetez jarraian kargatu zuten Bilboko portuan, baina ondoren, gure ustekabez, ontzia Santanderreko portuan (Kantabria) agertu zen eta ur- tebetez aritu dira bertan”. Azken hilabe- teotan, baina, ez dute ontzien arrastorik

BBVA
banku-erakundea da
Espainiako Estatu
osoan armagintzan
gehien inbertitzen
duena: orotara 2.600
milioi euro inguru
jartzen ditu

–Interneteko plataforma baten bitartez jarraitzen dituzte–.

Are zailagoa da jakitea non dauden ha- lako ontziak, protestak protesta, kontu handiagoz aritzen baitira lanean. Iris- tear direla satelitea kendu izan dute mapetan ez azaltzeko –ez da legezkoa–, baita ontziaren izena ezabatu eta atze- ra berriz margotu ere. Saudi Arabiari, Yemeni edo eroslea den dena delakoari ez zaio axola halako lanak hartzea, hori dio Sanzek. Azkenaldian –erreportaje hau idaztean– ez Bilboko portutik ezta Santanderretik ez dira pasa. Motrilen (Granada, Andaluzia) egon litezke, agian, lehenago ere egon baitira bertan. Dena den, borrokarekin jarraitu eta gaia gizar- teratu behar dela dio Sanzek. ●

**Euskarak ahotsa
behar du**

...uhinetan ere bai

#BilboHiriakBerea

BI-96.0-FM

Bilbo Hiria irratia

www.bilbohiria.eu

Lizentzia orain!